

GVIDAS LATAKAS

Kauno tautinės kultūros centras

Kauno Antano Martinaičio dailės mokykla

DOI: <https://doi.org/10.35321/all82-10>

EILĖRAŠČIAI IŠ *MEISTARNĖS*

GVIDAS LATAKAS

Gentis

*Dangaus aukštumo
marių platumo*

matau – ir tu vienai kuriai
iš senųjų genčių priklausai
senaisiais žodžiais lyg
kaulais blauzdų remies
vietoj geležio

dangaus daigumo
marių dilgumo
dangaus dingumo
marių žvilgumo
dangaus dangumo
marių marumo
ilgėsimės mes kaip seniau
sūnau manasai
iš kanapių

Auliai

Gavėnai atbrenda *auliai* – vyrai kauliniai
per vėpūtinus iš *Kurzemės* kaip žalčiai atsiraito
būgnas užtemptas ant išskobtos baublio trinkos

iš milžino lokio odos – jį trise
ant *ragių* pasostės vos ne vos kelia
patys irgi kailiais apkiautę
apsibobutavę sakytų bobos
ant galvų smaigaliai surišti iš karklų
beigi kasnykų šluotmergių dovanotų
grajija dūdom iš ožkenų
cypia ir griaudžia
kiti iš jų užveja mergeles
užspeičia gaudo – tos kad sucyps
suvirsta kartu į pusnis – dūdas
saugokit – nakabiai suplėšysit maišą

Sykį Kurzemėj

*spēju – veiksmas risis visų
pamēgtam rojuj – Drezdene*

Nuo mūsų į šiaurę
šaunusis veltēdi
šaunusai veltēdējēli
nutiko kaip nenutiko
kā išgirs tavosios ausys
prie kitokių dainų pratusios
Kurzemēs kito tikējimo
kito tekējimo žmones
jū kalba – lyg sužeista
kaip sužeistas vētroje sakalas
sakalas mēlynasai
daug kryžeivišķų žodžiū tekę išgirst
tenai maskolišķų
šnekētū lyg broļiai o neinas suprast
todēl ir eidavo Latvijon
uždarbiaut – šieno pļaut

mokēdavo rubļiais *cidabro*
tai ir aš su jais – pusbroļatī
Trečiokā pasiēmiau
nes ansai labai prašēs

taigi užėinam trobon sutemus
o tenai – pagrabas – guli
nabaštikas vienas pats
šviesa pliskina kaip per veselę
žvakių spingsulių nečiedija
stalas lūžta nukriautas ėdesio
atsisėdau pats vienas šlamščiu
(kur tąsyk pusvaikis mano
prapuolė – nebatmenu gal priemenėj
stripinėt likos visas iš baimės pastiręs)
vai nepasakiau – tatgis pas latvius priimta
džiūgaut kad žmogus į dausas išvasnoja
sako – paliko matai pirmesnis šią ašarų
pakalnę – kūnai mūs tik palaikis drabužis
popierėliai saldainio kytriai suvynioję
sielą skraiduolę čia per miglas užklydusią

vos pasistiprinau – lauksiu sakau
mandagiai šeiminkų – budėsiu
katinas juodas tik pro duris šast
nabaštikas sau grabe klast –
ir besėdįs ir besakęs man – *tu paėdęs*
o aš neėdęs – einam persimesti
ar tu pasiruošęs? – kaip dabar
atmenu – sakau – pasiruošęs
aš visuomet pasiruošęs
ir negali būti kitaip

Geležio kaulas

Geležio kaulas
kaulas į geležį
gelžis – kaulas – dubuo

prūsai pasirenka mirtį
liepia savo vakaliams kalti
žodžius mokytis veblenti
svetimos atėjūnų kalbos
guten morgen štarben geboren

mylėti pamotę labiau už
už *skarmalėtą* motiną
prie pamotės glaustis
kas kietesnis – geležis kaulas?
kaulas į geležį?
geležis – kaulas – dubuo

Vidur žiemos

Pas juos Vilkioj genys –
ne genys o *kertuklis*
sėdi jis vytelių narve
retsykais išgeria

turbūt išgeria
nieks ir nepastebi
kaip gramulensija dingsta
vėl pripila lygia dalim
su vyrais – vyrai tenai
atšiaurūs barzdiniai
neaišku net kas kam priklauso
barzda veidui ar veidas
tik priedas
prie dyglių augmenijos

aukso ieškotojai
aukso ieškotojai žiemą
ar galima dar ką rast
kai aplink vien sidabras?
nei iš šio nei to – vilkas
negyvas rogėse

vienas ima ginčytis
kad ten genys
koks tau genys – ar nematai –
kertuklis ir baigtas kriukis
kirste nukerta
tas abejojantis – aš
niukt – vėl nebèr gèralo
užaina smuklèn naujas barzdočius

Eilėraščiai iš *meistarnės*

o – ir kertuklį turit! – nusistebi
aš visai susigniuždęs
pas juos ir kregždės ne kregždės
o *skregždės* ne sniegas – putra

atsidurti vidur žiemos
tarp vilkų
važis prie durų
išsigandęs arklys
vilko išnara rogėse
rogės be važnyčiojo

Jušų trobelė čia pat
ten dūdmaišis irgi barzda
bet *cidabro* balta
sodai šiaudiniai ten palubėj
sukasi – Dievas duos – nusigausiu

Medalis Antanui Juškai 200, 11×9 cm, bronzą, lieta, 2019 m., autorius Gvidas Latakas

GVIDAS LATAKAS – POETAS IŠ
MEISTARNĖS

Tapytojas, juvelyras Gvidas Latakas – vienas savičiausių menininkų, nuo jaunumės rašantis ir eilėraščius. Išleistos trys eilėraščių knygos: „Kol išsisir varniukai“, „Nekalendoriniai šventieji“, „Lokenos“. Visos jo knygos apdovanotos premijomis. Gvido Latako eilėraščiuose nuolatos kinta rakursai, gaivalingai juda *stichijos*: dailė padeda poezijai, poezija – dailei. Kalba rupi, naši, artėja prie šnekamosios. Iš eilėraščio į eilėraščių keliauja bibliniai, istoriniai personažai, sakmių, mitų, padavimų veikėjai. Praeitis patiriama per liudijimus, archetipinius relikтус, kurie tarsi atgyja. Dabartis šmėsčioja epizodiškai, lyg atsitiktinai patekusi į istorijas. Poeto kūriniai primena iš tvirtų sąsparų suręstą, anot jo paties, *budinką, palocių*. Riedėte rieda vešlūs ir kartu geros kraujotakos pasakojimai. Iš vitališkų, kupinų sąmojo ir vidinio linksmumo palyginimų netikėtai išnyra primiršti žemaitiški žodžiai, kurie liudija atmintį ir būtovę. Gvidas Latakas nesidairo į literatūrines madas, bet nevengia „naujų senovių“. Jo eilėraščių žmogus tiki, kad ne visi dangaus šventieji puikuoja mūsų kalendoriuose, o gyvena tarpe mūsų, valgo ir geria, dirba savuosius darbus. Kita vertus, žmogus savotiškai suklūsta: „Tikiu amatais, tebus jie pagarbinti per amžius.“

Vytautas Stulpinas